

Відповідно, важливі події в житті народу ніколи не обходилися без рушників. У вишивці знайшли відображення орнаменти, пов'язані з образами добра, краси, захисту від усього злого. **Орнаменти** рушників — це своєрідна **народна пам'ять** про сили землі та сонця.

Зазначимо, що рушник супроводжував селянина усе життя — і в радості, і в горі. Він завжди був **символом гостинності** — на ньому підносили гостям хліб-сіль. Оскільки **хліб** завжди мав глибоку образну символіку, він потребував шанобливого ставлення, тому ніколи не лежав на "голому", не покритому рушником столі. Саме тому рушником вкривають паски, несучи їх святити до церкви на **Великдень**.

Рушник був найдорожчим подарунком матері **в дорогу** синові як пам'ять про дім та побажання щасливого майбутнього в новому житті. Це красномовно підтверджують відомі нам з дитинства рядки вірша Андрія Малишка:

Рідна мати моя, ти мене на зорі проводжала,

І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Рушники дарували у дорогу не випадково. Символіка рушника розкривалась у значенні дороги, пов'язаної із радісним **життєвим початком**, з одного боку, і **переходу в інший світ** — з іншого. Існували **подарункові** рушники, зокрема їх використовували під час проводів рекрутів.

Під час **будівництва хати** рушниками підіймали сволоки, потім ці рушники дарували майстрам.

Особливу роль відігравав рушник у **весільній обрядовості** як один з найважливіших атрибутів. Змалечку дівчата вчилися вишивати і прясти, старанно готували собі посаг. Кожна дівчина на посаг вишивала не менше 12-14 рушників, а іноді навіть і більше.

Коли сватали дівчину, то погоджуючись, вона подавала рушники сватам, які перев'язували їх собі через плече попід ліву руку. За морально-етичними нормами — це було **законним (!)** зобов'язанням щодо майбутнього шлюбу.

На рушниках також приймали **новонароджених**. На Закарпатті рушник, що використовувався для загортання немовлят і перенесення на далеку відстань, звався "**гайтка**".

Подекуди в Україні, коли молода йшла запрошувати на весілля, вона перев'язувалася в поясі рушником, іноді з перев'язаним рушником йшла

до шлюбу. Ось чому виникли такі вислови, як *"рушники подати"* (означає заручитися) або *"на рушнику стати"* (обвінчатися).

Існує цікава легенда про те, що коли **Тарас Шевченко** готувався до свого **весілля**, він замовив у Кролевці рушники з птахами та, на жаль, не дочекався. Коли перевозили домовину Шевченка з Петербурга до Канева та проїздили через Кролевець, замовлені весільні рушники поклали на труну. Крім того, навіть **Леся Українка**, відвідавши у Каневі могилу Тараса Шевченка, поклала на могилу власноруч вишитий рушник.

Варто сказати, що з рушниками проводжали людину і в останню путь. Часто перев'язували ними корогви, хрести під час походу, процесії чи **похорону**. Іноді ними накривали тіло небіжчика або клали під ноги; віз, на якому везли домовину, встеляли рушником або килимом. Домовину також прикривали рушником, на який клали хліб. На знак жалоби вивішували на воротах або у вікні рушник. Домовину спускали на рушниках у яму й надмогильний хрест, особливо на похованні хлопця, також перев'язували рушником. Зазвичай похоронні рушники виготовляла **одна майстриня на все село**.

Існував звичай перев'язувати рушником **придорожні хрести**. За етичними нормами поведінки, їх не займали, й лише після того, як вони зовсім були знищені дощем або вітром, прив'язували новий рушник.

Завдяки своїй яскравій орнаменталістиці вони виконували функції своєрідних прикрас, декоративних акцентів у оздобленні селянської хати. Їх вішали між вікон та дверей.

На Буковині широко використовувалися для оздоблення оселі так звані **"бурунчукові"** рушники. Вони були жовтаво-білого кольору, виткані з тонкої лляної пряжі (бурунчук) та білої бавовняної нитки (бамбак).

На Закарпатті узорноткані рушники ("**отиральники**") вивішувалися на жердці (грядці), прибитій над ліжком, навпроти вікна, утворюючи цілий ряд декоративних прикрас. Орнаментувалися вони лише з одного боку, того, що вивішувався на хату й, відповідно, звалились **"отиральник на грядку"**.

Ще 100 років тому, досліджуючи вишивку, В. Стасов зазначав:

"У народів давнього світу орнамент ніколи не містив у собі жодної зайвої лінії, кожна рисочка мала тут своє певне значення... Це — складна

мова, послідовна мелодія, що має свою основну причину і призначена не лише для очей, а й для розуму й почуттів".

Сучасні митці вивчають традиції української вишивки.

Переосмислюючи відомі форми орнаментики, вони шукають і тематичні мотиви, прагнуть в образній формі відтворити наше сьогодення. Найбільш цікаві рушники набувають монументально-декоративного значення, перетворюються на тематичні полотна для окраси громадських інтер'єрів.